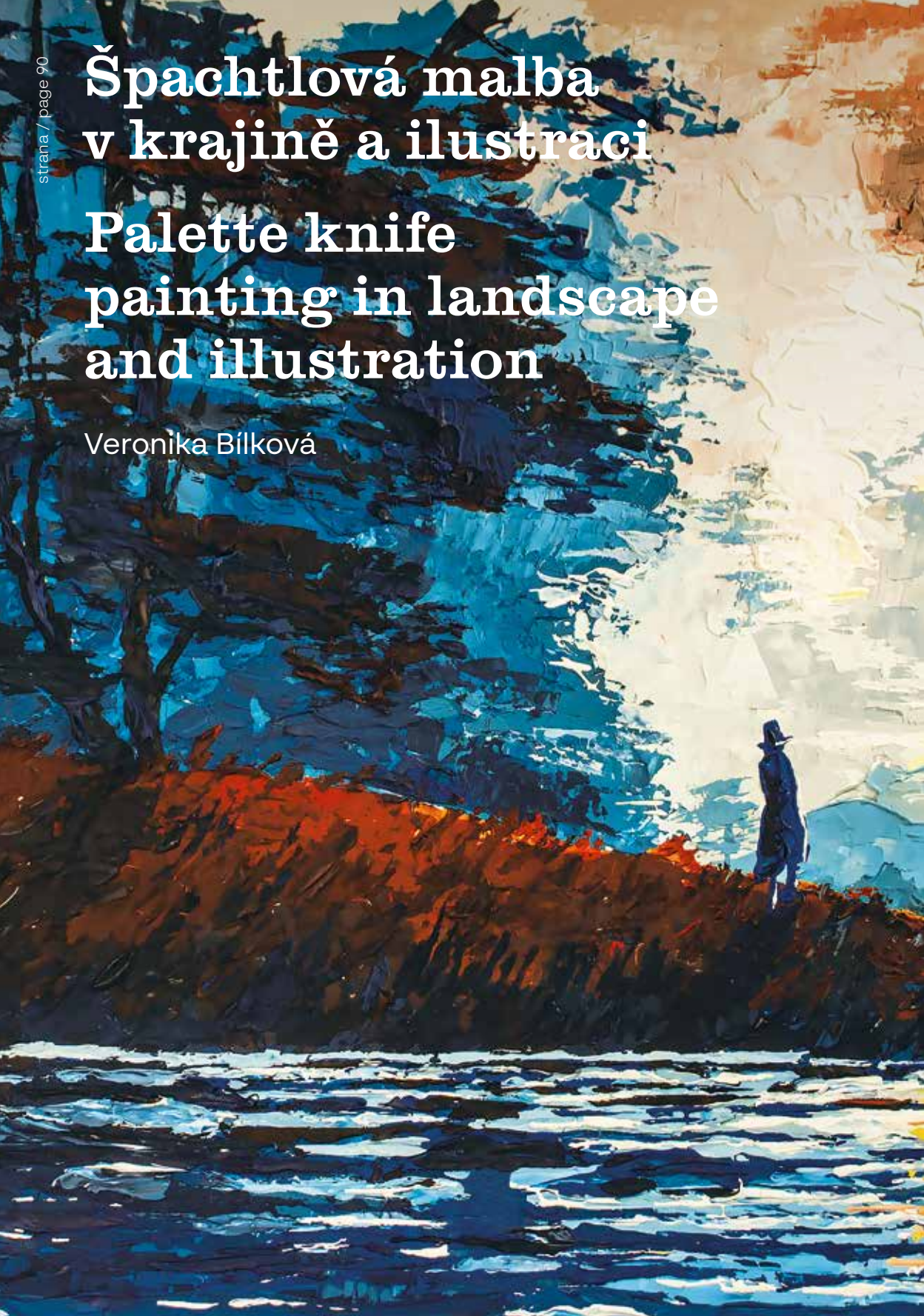

Špachtlová malba v krajině a ilustraci

Palette knife painting in landscape and illustration

Veronika Bílková

Ráda bych hned na začátku představila svou knihu *Ludwig van Beethoven*, která byla vydána v nakladatelství Verzone na podzim roku 2020 a původně byla zpracovaná jako má diplomová práce na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara v Plzni. Ilustrace jsou tvořeny technikou špachtlové malby, která mi umožňuje nanášet větší množství barvy, čímž mohu docílit dynamických tvarů a reliéfního efektu ilustrace. Malby pro následnou sazbu neskenuji, ale fotografuji s nasvícením odpovídajícím ilustrované scéně, abych nechala více vyniknout stínům a plasticitě.

Technika byla přínosná zejména v celostránkových krajinomalbách zachycujících místa, která Beethoven navštívil a jež ho velmi inspirovala k tvorbě několika symfonií. Tyto hutné malby ale v knize často vyvažují prázdnými plochami papíru, aby došlo k citlivému propojení čistého klasicismu s nově se rodícím uvolněným romantismem.

Rovná hrana špachtle mi také umožňuje přesně zachytit lineární detaily na hudebních nástrojích muzikantů, na ilustracích architektury a v dalších motivech geometricky přesných tvarů. Toho jsem využila ve více naučných a popisných ilustracích. Mezi ně patří například znázornění rozdílu mezi tehdejší vídeňskou a dnešní anglickou klavírní mechanikou nebo shrnutí dvaatřiceti klavírních sonát na časové ose klaviatury.

Kapitoly klavírních sonát jsou doplněny grafickými motivy, které kopírují melodickou linii každé sonátové věty. Chtěla jsem ilustrace narušit jemnými abstraktními motivy, jež dovedou čtenáře blíže k vizuálně-akustickému zážitku z hudebního díla. Tištěné motivy neměly rušit hlavní ilustrace, ale měly si zachovat dostatečnou tvarovou přesnost. Sehnala jsem kladívka z vídeňské klavírní mechaniky, která se dnes již nepoužívá a vhodně odráží téma knihy. Tvar kladívka byl navíc pro znázornění motivů dostatečně přesný a jeho plstěná část praktická pro tisk.

Některé ilustrace také zachycují tehdejší exteriéry a interiéry divadel, které vykreślují opakující se motivy postav v hledištích

a na jevištích. Práce s malířskou špachtlí mi ale nedovoluje malovat nejmenší detaily v přesných tvarech. Proto se o to více zaměřuji na kontrastní světlo a barevnost, abych představy detailní plochy docílila i přes absenci tvarové popisnosti. Na větším formátu tak díky těmto prostředkům ukazují vše potřebné, aby si divák mohl celou scénu představit; nechávám ho ale, aby si přesné tvary detailů sám nevědomky domyslel. Předem vybraná barevnost a světlá atmosféra mi pak umožňuje malovat velmi dynamicky, aby si scéna mihotajících se diváků zachovala svou živost a nepůsobila staticky. Maluji vždy tak rychle, jak rychlý pohyb ve scéně potřebuji zachytit.

Barevnost ilustrací se průběhem knihy mění podle proměnlivosti skladatelovy práce. S nástupem nejpokrokovějších děl, která Beethoven už neslyšel, volím mnohem tmavší barevnost, ale se zachováním velkého světelného kontrastu a exprese.

K této knize jsem vytvořila ještě animovanou upoutávku, v níž představuji důležité ilustrace z knihy. Pohybem a hudbou jsem mohla dopovědět zamýšlený dojem z ilustrovaných scén, dovysvětlit funkce hudebních nástrojů a jejich částí a graficky znázorněným melodiím přidat melodii samotnou.

Krátce po dokončení studia jsem pracovala na ilustracích knihy *Světlo z Pauliny* od Jana Štiftera pro nakladatelství Vyšehrad. Jméno knihy a příběh této povídky se zaměřuje zejména na prostředí, ve kterém se děj odehrává, proto nemá hlavní barevná ilustrace výrazný figurální motiv. Diváka se obálkou pouze snažím přivést do naznačené scény, která je pro děj povídky stěžejní. Vyhýbám se výrazným a popisným figurálním motivům, které by okamžitě prozradily čtenáři moji představu o hlavní postavě. Její podobu a záměry může čtenář s napětím zjišťovat až během vlastní četby.

Samotné ilustrace v knize pak měly být vypracovány černobíle. Protože jsem

nemohla použít barvy, zaměřila jsem se více na přesnější tvary a velmi výrazné kontrasty světla a stínu.

V posledních letech jsem se v letních měsících také věnovala plenérové malbě. Navštívila jsem jedinečná místa Francie, Rumunska, Itálie, Dánska, Německa a tento rok také prosluněná města Portugalska. Obrazy vznikaly v ulicích Porta, Lisabonu, Aljezuru, Lagosu, Fara, mého nejoblíbenějšího Setúbalu a dalších menších měst. Vybírala jsem si zdánlivě běžné ulice, které nebyly příliš přeplněné turisty, ale zaujaly mě svou přirozeností.

Kompozičním základem těchto obrazů je přesná geometrie dveří, oken, říms a parapetů, který ale záměrně a velice ráda ruším přidáním detaily, jež přivedou do kompozice obrazu trochu života i bez figurálních motivů. Bavilo mě chytat do obrazů pomíjející okamžiky, jako pověšené prádlo na balkóně, visící dráty u oken, dopravní značky, odrazy v zrcadlech a další momenty, které celou scénu trochu odlehčily a přidaly jí na opravdovosti a uvěřitelnosti.

Chtěla jsem docílit velmi subtilních linií zavěšených drátů, které diagonálně běží přes kompozice obrazů. Lineární kresba špachtlí do vrchní vrstvy ale vždy působí moc neobratně a krkolomně. Abych naopak docílila nenápadnosti a křehkosti motivů, přestala jsem tyto prvky malovat jako poslední, ale začala je vynechávat jako vrstvu nejspodnější a další plochy malovat kolem nich. Díky tmavě modré podmalbě tak zůstala dostatečně výrazná, velmi úzká linie, kterou obklopuje hutná vrstva barvy. Ta tento detail svými tahy respektuje a záměrně na něj ještě více upozorňuje.

Kombinace dynamické malby s precizními detaily je zásadní pro všechny mé ilustrace i obrazy. U plenérové malby jsem nucena upustit od přebytečné popisnosti, protože se musím podřizovat rychlému zachycení měnícího se světla. Nikdy ale obrazy neponechávám bez alespoň několika

detailů, které naznačí příběh scény a jejího momentu.

V kompozici obrazu je pro mě výrazné světlo téměř pokaždé nejpodstatnější. Některá místa mě zaujmou častokrát jen zajímavými úhly ostrých stínů, které přidávají objektu další tvary a kontrasty. Pak je pro mě znovu výhodou, že používám akryl, a proto maluji rychle a stihnu hlavní plochy nanést v několika minutách, než se světlo změní.

Nyní pracuji na své druhé autorské knize o Bedřichu Smetanovi, která bude volně navazovat na knihu o Beethovenovi. Do této knihy znovu zařadím popisnější a detailnější výukové ilustrace. Budou se zabírat například porovnáním praktických a prostorových možností divadel, kde mi znovu pomůže výrazné světlo a přesnější malba linií a detailů. Také ukážu postup vzniku Smetanových děl od prvních zápisků, skic, až po nototisk formou litografie a knihtisku. V takových ilustracích bude samozřejmě velmi křehká až kresebná forma malby, která bude protějškem dynamickým ilustracím figurálních a scénických motivů.

Součástí výtvarného doprovodu knihy budou i malby české krajiny, která byla Smetanovi stěžejní inspirací pro některé jeho symfonické básně a opery. Proto budu tyto ilustrace malovat přímo v plenéru na konkrétních místech, po kterých mě Smetanova hudba povede.

Hudba mě už odjakživa fascinuje a je pro mě nejzábavnějším tématem, které mohu knižně zpracovávat. Už od dětství se věnuji klavírní hře, ve které jsem ale nikdy nebyla schopná docílit potřebné technické zručnosti a preciznosti projevu. O to zodpovědněji ale vnším detaily a popisnost do ilustrací, které o tomto tématu hovoří. Knihy o hudebních skladatelích mi poskytují prostor k malbě všech možných motivů, které mě zajímají. Ilustruji krajiny, atmosféru koncertů a divadel, zabíhám do podrobností o provedení děl na hudební nástroje nebo

graficky rozebírám harmonické souvislosti, které mě nikdy nepřestanou překvapovat. Používám světelnou atmosféru jako hlavní výrazový prostředek pro definici pocitů a rozpoložení skladatele během jeho tvorby. Pak se barvami a světlem snažím vtáhnout čtenáře do scény a navodit mu dojem odražející takty slavných sonát, symfonií nebo oper. Během práce na knize se snažím skladatele co nejvíce pochopit a nadšení, které mi jeho dílo přináší, předat svými ilustracemi čtenáři.

Palette knife painting in landscape and illustration

Right at the start I would like to present my book *Ludwig van Beethoven*, which was published by Verzone in autumn 2020 and originally formed my thesis project at the Ladislav Sutnar Faculty of Design and Art in Pilsen. The illustrations are created using palette knife painting, which allows me to build up a largish amount of paint and thus achieve dynamic forms and a relief effect in my illustration. I do not scan the paintings for the setting process, but photograph them with lighting in keeping with the scene being illustrated, in order to allow the shadow and plasticity to emerge more.

The technique was a useful one for the whole-page landscapes showing the places that Beethoven visited and which inspired him greatly to write several symphonies. However, these dense paintings are frequently balanced in the book by white areas of paper, in order to create a sensitive connection between pure Classicism and the nascent and relaxed Romanticism.

The straight edge of the spatula also allows me to capture precisely the linear details on the musicians' instruments, on the illustrations of architecture and in other motifs involving geometrically precise forms. I made use of this in the more didactic and descriptive illustrations. They include a depiction of the differences between the

Viennese piano mechanism of that time and the current-day English one, or the summary of thirty-two piano sonatas on a keyboard timeline.

The chapters on the piano sonatas are accompanied by graphic motifs that copy the melodic line of each movement of a sonata. I wanted to interrupt the illustrations with subtle abstract motifs that take the reader closer to the visual and acoustic experience of a musical work. The printed motifs were not meant to disturb the main illustration, but to preserve sufficient preciseness of form. I got hold of a hammer from a Viennese piano mechanism which is not used today and which is a suitable reflection of the subject of the book. The shape of the hammer was, moreover, sufficiently precise for the depiction of the motifs, and its felted part was practical for printing.

Some of the illustrations also capture exteriors and interiors of theatres of the time, showing repeated motifs of figures in the audience and on stage. However, the palette knife does not allow me to paint the smallest details in precise forms. As a result, I focus more on lighting contrast and colour, in order to render the ideas of the detailed areas despite the absence of descriptive shape. In larger format this allows me to show everything necessary for viewers to imagine the whole scene; however, I leave them to complete unwittingly in their own minds the precise forms of the details. The colouring chosen in advance and the atmosphere of the lighting then allows me to paint highly dynamically, so that the scene of the shimmering audience members keeps its vitality and does not appear static. I always paint as fast as the movement that I need to capture in the scene. The colour scheme of the illustrations changes in keeping with the changes in the composer's work. With the advent of his most advanced works, which Beethoven could no longer hear, I use a much darker colour scheme, while

preserving a high degree of lighting contrast and expression.

To accompany the book I created an animated trailer presenting important illustrations from the book. Using movement and music I was able to heighten the intended impression from the illustrated scenes, explain the functions of the musical instruments and their parts, and through graphically depicted melodies to add melody itself.

Shortly before I finished studying I worked on illustrations for the book *The Light from Pauline* by Jan Štifter for the Vyšehrad publishing house. The name of the book and the story focus mainly on the environment in which the action takes place, and as a result the main colour illustration does not have a distinctive figural motif. With the cover, I merely attempt to draw the viewer in to the scene indicated, which is key to the story. I avoid distinctive and descriptive figural motifs which would immediately betray to the reader my idea of the main character. The character's form and aims may be discerned during the actual reading, with growing tension. The actual illustrations in the book were then black and white. Because I could not use colour, I focused more on fairly precise forms and highly pronounced contrasts between light and shade.

In recent years I have spent time painting out of doors in the summer months. I have visited unique places in France, Romania, Italy, Denmark, Germany and this year also the sunny cities of Portugal. The pictures were created in the streets of Porto, Lisbon, Aljezur, Lagos, Faro, Setúbal (my favourite) and other small towns. I chose apparently ordinary streets that were not too full of tourists, but which I found attractive in their naturalness.

The compositional basis of these pictures is a precise geometry of doors, windows, mouldings and parapets, although I

deliberately and enthusiastically interrupted this by adding details that brought a bit of life into the composition even without figural motifs. I enjoyed capturing ephemeral moments in the picture, such as washing hung on the balcony, wires hanging by windows, traffic signs, reflections in mirrors and other moments that lightened the scene a little and made it more genuine and credible.

I wanted to achieve the very subtle lines of the hanging wires that run diagonally across the compositions of the pictures. However, linear drawing with the palette knife in the top layer always comes across as too clumsy and ungainly. In order to achieve the subtlety and fragility of these motifs, I stopped painting these elements the last and started to leave them out as the bottom-most layer and to paint the other areas around them. The dark blue primer meant that a sufficiently distinct, very narrow line remained, surrounded by a dense layer of colour. This in its strokes respects the detail and deliberately draws even more attention to it. A combination of dynamic painting with precise details is fundamental to all my illustrations and pictures. With plein air painting I am forced to abandon superfluous descriptiveness, because I have to focus on rapidly capturing the changing light. However, I never leave pictures without at least a few details that indicate the story of the scene and the moment.

In the composition of a picture, a pronounced light is always the most important thing for me. Some places frequently attract me simply by the interesting angles of the sharp shadows, which give the object further forms and contrasts. I then once again find it an advantage that I use acrylic paint, and can paint rapidly and cover the main areas in a few minutes before the light changes.

I am currently working on my second auteur book on Bedřich Smetana, which will follow on loosely from the book on Beethoven. I am once again including more descriptive

and detailed didactic illustrations. They will include a comparison of the practical and spatial possibilities of theatre, where again I will be helped by pronounced light and fairly precise painting of lines and details. I shall also show the way in which the creation of Smetana's works progressed from the first notes and sketches to the note printing in the form of lithography and the book printing. These illustrations will naturally use a very subtle form of painting, almost like drawing, which will form the counterpart to the dynamic illustrations of the figural and scenic motifs.

The illustrations will also include paintings of the Czech landscape, a vital inspiration to Smetana for some of his symphonic poems and operas. I will thus paint these illustrations out of doors in the actual places to which Smetana's music leads me.

Music has fascinated me for as long as I can remember, and for me it is the most enjoyable theme on which to work in a book. I have played the piano since childhood, although I have never been able to attain the necessary technical skill and precision of expression. I thus try all the more diligently to convey the details and description into the illustrations on this theme. Books about composers give me a chance to paint all sorts of motifs that interest me. I illustrate landscapes, the atmosphere of concerts and theatres, I go into detail on the way in which works are executed on musical instruments and I analyse in graphic form the harmonic connections, which never cease to interest me. I use the lighting atmosphere as the main means of expression to define the feelings and mood of the composer during his work. Then, using colours and light, I try to draw readers into the scene and give them the impression of the reverberating bars of the famous sonatas, symphonies and operas. During my work on a book I try to understand the composer as much as possible, and in my illustrations

to convey to readers the euphoria that his work brings me.

Bibliografie / Bibliography

vlastní tvorba / own work:
 BÍLKOVÁ, Veronika. *Ludwig van Beethoven*. Praha: Verzone, 2020. ISBN 978-80-87971-47-5.
 ŠTIFTER, Jan. *Světlo z Pauliny*. Praha: Vyšehrad, 2020. ISBN 978-80-7601-281-3.